

Fremsat den 14. marts 2023 af Søren Egge Rasmussen (EL), Pelle Dragsted (EL), Jette Gottlieb (EL), Peder Hvelplund (EL), Rosa Lund (EL), Trine Pertou Mach (EL), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velasques (EL) og Mai Villadsen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en statslig jordfond

Folketinget pålægger regeringen at oprette en statslig jordfond efter samme model som Danmarks Grønne Investeringsfond og med det formål at opkøbe landbrugsejendomme og landbrugsjord for at styrke Danmarks indsats mod både klima- og biodiversitetskrisen samt øge det økologiske landbrugsareal.

Hovedprincipperne for fondens opkøb af ejendomme og landbrugsjord skal være følgende:

- Ejendommene skal senest 1 år efter opkøbet overgå til økologisk drift, skovrejsning eller natur, medmindre arealerne er erhvervet med henblik på at indgå i jordbytte.
- Ejendommene skal bortforpagtes til landmænd på længerevarende kontrakter.
- Ejendommene bortforpagtes med nærmere klausuler, der imødekommer ønsket om større balance mellem

landbruget og det øvrige samfund, herunder overordnede samfundshensyn som f.eks. indfrielse af Danmarks klimamål, naturbeskyttelse, grundvandssikring og økologisk drift.

- For de opkøbte ejendomme skal det vurderes, hvor store arealer der skal udlægges til naturarealer og skov, inden de bortforpagtes.

Som grundlag for etableringen af en statslig jordfond udarbejder regeringen en række beregningseksempler på forskellige landbrugstyper og størrelser heraf, der ved konkurrencer eller truende konkurrencer overtages af fonden og bortforpagtes. Eksemplerne skal inddrage de økonomiske forhold med og uden en landbrugsfond for de forskellige aktører. Dette arbejde finansieres inden for Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris reserver.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en delvis genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 59, folketingsåret 2016-17. Der henvises til www.folketingstidende.dk, Folketingstidende 2016-17, tillæg A, B 14 som fremsat, tillæg F, møde 66, kl. 17:10.

Landbruget vil i 2030 stå for næsten halvdelen af Danmarks udledning af drivhusgasser (»Landbruget skal reducere markant – ellers får Danmark svært ved at nå sit klimamål«, Concito.dk, den 25. august 2021). Samtidig oplever vi i disse år en voldsom ændring i landbruget, hvor færre og færre ejer mere og mere, og monokulturen breder sig (»Dansk landbrugsjord kommer på færre og færre hænder«, Agriwatch.dk, den 7. maj 2020). Landbrugssektoren er hastigt på vej fra landbrug til industri.

Lovforslag nr. L 51 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v. fra folketingsåret 2022-23, 2. samling, viser i § 7, at man kan fastlægge, at staten kan have en meget aktiv rolle i klima-lavbundsprojekter (der henvises til www.folketingstidende.dk, Folketingstidende 2022-23, 2. samling, tillæg A, L 51 som fremsat, side 2). Oprettelsen af en statslig jordfond kan blive en måde at organisere omstillingen af landbruget på. Klimarådets rapport »Statusrapport 2023 – Danmarks nationale klimamål og internationale forpligtelser« fra 2023 viser, at der er behov for flere virkemidler til at sikre flere klimahandlinger i landbruget. Enhedslisten mener, at en statslig jordbrugerfond kan bidrage til mere handling.

Med liberalisering af landbrugsloven er der åbnet op for, at (udenlandske) investorer kan overtage dansk landbrugsjord med de følger, det på sigt kan have for hele den danske landbrugssektor og arbejdspladserne. Det mener vi er en forkert udvikling.

Enhedslisten er grundlæggende imod, at udenlandske selskaber kan opkøbe dansk landbrugsjord. Samtidig mener Enhedslisten, at det er helt afgørende, at landbruget i endnu højere grad bidrager til at indfri Danmarks klimamål og sikring af miljø og natur. Det kan f.eks. ske ved opkøb og udtagning af lavbundslande, opkøb og etablering af boringsnære beskyttelsesområder samt skovrejsning.

En stor barriere for en bæredygtig omstilling af landbruget er den enorme gæld, som landbrugsbedrifterne er blevet lokket ud i ud fra en hypotese om, at hvis bare man investerer nok, kommer der overskud. Mange bedrifter har en uholdbar økonomi i form af høj gæld og lav indtjening. SEGES vurderer, at 12 pct. af bedrifterne har en uholdbar økonomi i form af høj gæld (gældsprocent over 70 pct.) og negativ indtjening. Derudover har 17 pct. af bedrifterne negativ indtjening, men med lavere gæld. Københavns Universitet har tidligere vurderet, at ca. 10 pct. af bedrifterne er insolvente, dvs. med en gældsprocent over 100 (»Ekspertergruppe med fokus på landbrugets økonomi«, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, maj 2021).

I dag er gælden på ca. 297 mia. kr. (»Jordbrugets gæld næsten uændret i 2021«, Nyt fra Danmarks Statistik, den 1. november 2022). En stor del af gælden er i korte variable lån, og store dele af sektoren er derfor yderst følsom over for små ændringer i renten.

En måde at bryde denne onde cirkel på er at igangsætte en proces, hvor ejerskabet til landbrugsjorden overtages af en jordfond, mens driften overlades til landmændene, og samtidig dreje produktionen i en økologisk retning for at skabe sund økonomi i driften.

En række af de landbrug, som går konkurs, ender i Finansiell Stabilitet, og det vil derfor være naturligt, at en statslig jordfond samarbejder med Finansiell Stabilitet om den videre skæbne for disse landbrug, ikke mindst hvor grundvandsbeskyttelse og/eller udlægning til naturarealer vil være relevant.

Gennem forpagtningen af landbrugsjord skabes samtidig mulighed for en mere demokratisk styring af landbrugsdriften, så den i højere grad vil foregå i balance med det øvrige samfund og under overordnede samfundshensyn som f.eks. naturbeskyttelse, dyrevelfærd og grundvandssikring.

En jordbrugerfond blev nærmere beskrevet af en arbejdsgruppe nedsat efter vedtagelse af finansloven for 2001 (»Etablering af en Jordbrugerfond – Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende etablering af en Jordbrugerfond«, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Direktoratet for FødevarerErhverv, 2001). Arbejdsgruppen redegjorde for mulighederne for etablering af en jordbrugerfond med det formål at bidrage til opretholdelse af en alsidig og holdbar landbrugsstruktur og fremme gårdforpagtninger i Danmark gennem erhvervelse og bortforpagtning af landbrugsejendomme. Rapportens anbefalinger blev aldrig brugt på grund af regeringsskiftet i 2001, men det grundige forarbejde og materiale kan stadig danne grundlag for etableringen af en jordbrugerfond.

Danmarks Grønne Investeringsfond blev oprettet som del af aftalen »Et grønnere Danmark« (»Aftale mellem regeringen, SF og Enhedslisten om et grønnere Danmark«, indgået den 26. juni 2014 mellem regeringen (Socialdemokratiet og Radikale Venstre), Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten. Fonden er en selvstændig statslig lånefond, der har til formål at medfinansiere investeringer, som fremmer en grøn omstilling af det danske samfund.

Fonden er med til at bygge bro mellem traditionel bankfinansiering og egenkapital og opererer både med et grønt og et kommercielt fokus. Fonden blev i 2020 yderligere udvidet og rammesat med øget kapacitet ved en aftale den 14. september 2020 mellem regeringen (Socialdemokratiet) og aftalepartierne Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet.

Enhedslisten foreslår, at oprettelsen af en statslig jordfond

etableres ud fra samme grundprincip, eventuelt suppleret med »grønne obligationer«, som alle kan købe.

Skriftlig fremsættelse

Søren Egge Rasmussen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en statslig jordfond.

(Beslutningsforslag nr. B 64)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.